

Ökosüsteemiteenuste kontseptsiooni rakendamisest lähiaastail

Lauri Klein, Lauri.Klein@envir.ee

Elurikkuse juhtivspetsialist

keskkonnaagentuuri keskkonnaanalüüsi osakonnas
Tartu
24.11.2015

Sisu

- Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ökosüsteemiteenuseid käsitlevate strateegiliste eesmärkide seis ja plaanid aastani 2020
- EL elurikkuse strateegia ökosüsteemiteenuseid käsitlevate strateegiliste eesmärkide seis ja plaanid aastani 2020
- Eesti looduskaitse arengukava ökosüsteemiteenuseid käsitlevate strateegiliste eesmärkide seis ja plaanid aastani 2020
- Järgmise viie aasta jooksul vajalikud tegevused Eestis seoses ökosüsteemiteenuste kaardistamise ja hindamisega

KESKKONNAAGENTUUR

Strateegiline raamistik: visioonid aastaks 2050

- **Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni (CBD) visioon 2050:**

“By 2050, biodiversity is valued, conserved, restored and wisely used, maintaining ecosystem services, sustaining a healthy planet and delivering benefits essential for all people.”

- **EL elurikkuse strateegia visioon 2050:**

*“European Union biodiversity and the **ecosystem services** it provides – **its natural capital** – **are protected, valued and appropriately restored** for **biodiversity’s intrinsic value** and for their essential contribution to **human wellbeing and economic prosperity**, and so that catastrophic changes caused by the loss of biodiversity are avoided.”*

KESKKONNAAGENTUUR

Strateegiline raamistik: üldeesmärgid 2020

- **CBD üldesmärk 2020 (mission):**

*“Take effective and urgent action to **halt the loss of biodiversity** in order to ensure that by 2020 **ecosystems are resilient** and continue to **provide essential services**, thereby securing the planet’s variety of life, and contributing to human well-being, and poverty eradication.”*

TARGET

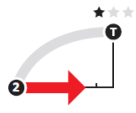

14 Ecosystem services

By 2020, ecosystems that provide essential services, including services related to water, and contribute to health, livelihoods and well-being, are restored and safeguarded, taking into account the needs of women, indigenous and local communities and the poor and vulnerable.

Why this target is important

All terrestrial, freshwater and marine ecosystems provide multiple ecosystem services. However some ecosystems are particularly important in that they provide services that directly contribute to human health and wellbeing by providing services and goods to fulfill daily physical, material, cultural and spiritual needs. This target directs attention towards the need for policies to focus specifically on restoring and safeguarding such ecosystems, thus linking biodiversity conservation with goals related to sustainable development and the needs of the poor, women and indigenous and local communities.

SUMMARY OF PROGRESS TOWARDS THE TARGET

TARGET ELEMENTS (BY 2020)	STATUS
Ecosystems that provide essential services, including services related to water, and contribute to health, livelihoods and well-being, are restored and safeguarded ...	
... taking into account the needs of women, indigenous and local communities, and the poor and vulnerable.	

Üld-eesmärk

Peatada elurikkuse kadu ja ökosüsteemiteenuste kahjustumine Euroopa Liidus aastaks 2020, taastada neid nii palju kui see on võimalik ja panustada globaalse elurikkuse kao ära hoidmisse

- **Elurikkus väheneb** ja ökosüsteemiteenused kahjustuvad endiselt edasi nii Euroopa Liidus kui ka globaalselt
- Tõsised märgid selle kohta et elurikkus ei suuda täita tulevikus **inimese kasvavaid vajadusi**
- **Kohaliku tasandi edusammud** sõltuvad rohujuuresandide tegevustest
- Vaja on liikuda üldiste negatiivsete trendide muutmisel **selgelt mõõdetavate tegevuste suunas**

KESKKONNAAGENTUUR

Strateegiline raamistik

EL elurikkuse strateegia

II siht ja selle ülesanded

Siht: Säilitada ja taastada ökosüsteemid ning nende teenused.

Aastaks 2020 on ökosüsteemid ja nende teenused kaitstud ning nende seisund paranenud; selleks luuakse rohetaristu ning taastatakse vähemalt 15 % kahjustatud ökosüsteemidest.

Ülesanded:

- Parandada teadmisi ökosüsteemidest ja nende teenustest ELis.
  - Liikmesriigid kaardistavad komisjoni abiga aastaks 2014 oma riigi territooriumil ökosüsteemid ja nende teenused, hindavad nende seisundit ja aastaks 2020 hindavad ka kõnealuste teenuste majanduslikku väärtust ning toetavad nende lisamist ELi ja liikmesriikide arvepidamis- ja aruandlussüsteemidesse.

II siht

Säilitada ja taastada ökosüsteemid ja nende teenused

- Edasiminekuks on nähtavad poliitikas (EL Rohetaristu Strateegia) ja teadlikkuse kasvus (MAES)
- Liikmesriigid on tegelemas mõningate taastamistegevustega
- Siiski ökosüsteemide ja teenuste kahjustumine jätkub
- **Väljakutsed aastaks 2020:** arendada ja rakendada riiklike ja piirkondlike võrgustikke taastamistegevuse ja rohetaristu rajamise käivitamiseks
- Tagada tavalise elurikkuse säilimine (No Net Loss) väljaspool Natura 2000 võrgustikku

KESKKONNAAGENTUUR

Looduskaitse arengukava aastani 2020

(vastu võetud 2012)

Meede 3.1:

Looduse hüvede (ökosüsteemiteenuste) väärtuse arvestamine keskkonnakasutuses

1. Analüüsida tuleb kuivõrd arvestavad ökosüsteemide säilimist ja seisundit hetkel kehtivad loodusressursside kasutuse tasud.

2. Elurikkuse säilitamiseks ja õigete kasutusotsuste vastu võtmiseks on tarvilik loodusrikkuste ja hüvede hetkeseisu fikseerimine. Selleks tuleb määratleda looduse hüvede säilimiseks vajalikud baastasemed. Määratlemine sisaldab endas nii loodusrikkuste ruumilisi inventuure kui ka modelleerimist ning hüvede säilimiseks vajalike tasemete ning limiteerivate faktorite hetkeseisu määratlemist.

3. Tööde ettevalmistus hõlmab vajalike printsiipide ja meetodikate väljatöötamist.

KESKKONNAAGENTUUR

Looduskaitse arengukava aastani 2020

(vastu võetud 2012)

Tegevussuunad ja peamised tegevused:

3.1.1 Erinevate elurikkuse komponentide (soo-, metsa-, niidu-, sisevete- ja mereelupaikade jne) hüvede arvutamise/hindamise metoodikate väljatöötamine

Vahetu tulemus:

Erinevate elurikkuse komponentide hüvede arvutamise/hindamise metoodikad olemas

Tähtaeg: 2014

KESKKONNAAGENTUUR

Looduskaitse arengukava aastani 2020 (vastu võetud 2012)

Tegevussuunad ja peamised tegevused:

3.1.2 Looduse hüvede hetkeseisu **baastasemete** (sood, metsad, niidud jt) **hindamine**

Vahetu tulemus:

Looduse hüvede hetkeseisu **baastasemed hinnatud**

Tähtaeg: **2018**

KESKKONNAAGENTUUR

Looduskaitse arengukava aastani 2020 (vastu võetud 2012)

Tegevussuunad ja peamised tegevused:

3.1.3 Looduse hüvede **väärtuste** (sh **majanduslike**) ja süsteemsete seoste teavitamine avalikkusele ja nendega arvestamine erinevatel ressursikasutuse tasanditel (mh **keskkonnatasude adekvaatsuse hinnang ja vajadusel täiendamine**)

Vahetu tulemus:

Avalikkus on teadlik looduse hüvede väärtusest, väärtustega arvestatakse erinevatel ressursikasutuse tasanditel (mh **keskkonnatasude adekvaatsus hinnatud ja vajadusel täiendatud**)

Tähtaeg: **2020**

KESKKONNAAGENTUUR

Vajalikud tegevused kuni 2020

- Viia aastaks 2018 läbi kõigi Eesti ökosüsteemide (sh meri ja magevee-ökosüsteemid) ja nende teenuste **biofüüsiline kaardistamine** ja **teenuste kvaliteedi baastasemete hindamine**
- Aastaks 2020 **määratleda/arvutada** neile ökosüsteemiteenustele **sotsiaal-majanduslikud väärtused** ja avalikustada need nii teemakaartidena kui analüüsiaruannetena
- Luu alus ökosüsteemiteenuste pidevaks arvestuseks ja nende väärtuste kasutamiseks erinevatel **planeeringu- ja otsustustasemetel** riigis

KESKKONNAAGENTUUR

Planeeritavad tegevused

- Keskkonnaministri käskkiri: Toetuse andmine rakendusasutuse tegevuseks:
- **prioriteetne suund nr 8 „Roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine“**
- **meede nr 8.1 „Kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine“**
- **tegevus nr 8.1.9 „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid“.**
- Käskkiri kehtestatakse **perioodi 2014-2020** struktuuritoetuse seaduse § 16 lõike 1 alusel.
- Tegevus 3.3. Elurikkuse seisundi hindamine ja prognoosimine seostatuna seni traditsiooniliselt eraldi käsitletud valdkondadega. Tegevuse käigus **koostatakse ja rakendatakse ökosüsteemiteenuste teemakaartide koostamise ja ökosüsteemide ning nende teenuste hindamise teekaart**. Viiakse läbi **rakendusuringud elurikkuse seisundi sotsiaal-majanduslikest seostest ning seostest kliimamuutusega ja ökosüsteemiteenustega.**

Planeeritavad tegevused

- **PROJEKT „EESTI KESKKONNAKASUTUSE VÄLISMÕJUDE RAHASSE HINDAMISE ANALÜÜS“** Riigihange nr 167512.
- Projekti eesmärk on 2017. aasta lõpuks välja arvutada oluliste välismõjudega keskkonnakasutamise vormide (nt saastamine, kaevandamine) ühiskondliku kulu rahaline väärtus ehk väliskulu.
- Projekti esimeses etapis selgitatakse välja keskkonnakasutuse liigiti olulised mõjud ja arvutatakse nende kogused. Erinevaid keskkonnamõjusid hinnatakse inimese tervisliku seisundi, inimese heaolu, vara turuväärtuse ja elurikkuse muutust arvestades.
- 2017. aastal alustatakse projekti teise etapiga, mille käigus välja kuulutatava uue riigihankega arvutatakse välja mõjude rahaline väärtus.
- Uuringute tulemuste alusel koostab keskkonnaministeerium koostöös rahandusministeeriumi ja majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumiga 2017. aasta lõpuks poliitikasoovitused.